

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף כא

מכל מקום קשיא? הגמרא חוזרת לקושיית רבא על זעירי. זעירי אמר בעל חי שנשברה מפרקתו עם רוב בשר שעליה, נחשב כמת. ורבא הקשה עליו אם כן איך עושים מליקה, הרי ברגע שהוא שובר את המפרקת ורוב הבשר שעליה העוף כבר מת, ומה מועיל שאחר כך הוא חותך את הסימנים?

אמר רבא: כשהכהן עושה את המליקה הוא חותך את השדרה והמפרקת בלא רוב בשר, ואז העוף עדיין חי, וחותר את הסימנים, ואחר כך חותר את רוב הבשר.

כי סליק רבי זירא: הוא פגש את ר' אמי יושב ואומר את דברי זעירי. הקשה לו רבי זירא את הקושיא הנ"ל (אם העוף כבר מת איך הוא עומד ומולק?), רבי אמי 'אשתומם' = שתק וחשב כשעה אחת, וענה לו כנ"ל (שהכהן חותך בתחילה את השדרה ומפרקת בלא רוב בשר).

תניא נמי הכי. כיצד מולקין חטאת העוף? חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר, עד שמגיע לוושט או לקנה. הגיע לוושט או לקנה, חותך סימן אחד או רובו, ורוב בשר עמו: כך מולקים בחטאת העוף. משום שנאמר במליקה שלה "ולא יבדיל" ללמד שאין להפריד את הראש מהגוף, ולכן מספיק למלוק סימן אחד (ומספיק רוב סימן).

ובעולה שנים או רוב שנים: אבל בעולת העוף נאמר שצריך להבדיל את הראש מהגוף, ולכן צריך לחתוך שני סימנים (ומספיק רוב שניים). עד כאן הברייתא.

קושיא על הסיפא של הברייתא:

מני? אי רבנן הא אמרי שנים דוקא, אי כראב"ש האמר רוב שנים: נחלקו רבנן ורבי אלעזר ברבי שמעון האם בעולת העוף צריך לחתוך את שני הסימנים לגמרי בדוקא, או לחתוך רק את רובם בדוקא. (לקמן תובא מחלוקתם בהרחבה). אלא שהברייתא הנ"ל אומרת שניתן לחתוך או את כולם או את רובם, ואם כן קשה כמו

איזו דעה סוברת הברייתא? תירוץ: **אימא שנים לרבנן רוב שנים לרבי אלעזר בר"ש**: כוונת הברייתא לומר את שתי הדעות. דהיינו צריך לחתוך או שניים לגמר לדעת רבנן, או רוב שניים לדעת ראב"ש.

תירוץ נוסף: **ואיבעית אימא הא והא ר' אלעזר בר"ש, ומאי שנים? שדומין לשנים**: הברייתא סוברת כראב"ש, אמנם הוא סובר שלכתחילה צריך לחתוך רוב ניכר של שני הסימנים, ובדיעבד כשר גם ברוב מצומצם. וזו כוונת הברייתא, שיחתוך 'שניים' כלומר רוב ניכר הנדמה כאילו נחתכו שני הסימנים, או 'רוב שניים' מצומצמים.

*

הגמרא מביאה מצבים שאדם נחשב כמת ומטמא באוהל בעודו בחיים:

< **אמר רב יהודה אמר שמואל - נשברה מפרקת ורוב בשר עמה**: של בן אדם, האדם הזה מטמא באהל. אפילו שהוא עדיין מפרפר, הוא כבר נחשב כמת.

ואם תאמר: רב יהודה ממשיך - ואם תשאל הרי המעשה בעלי הכהן ששמע שארון הברית נלקח בשבי ונפל ונשברה מפרקתו בלא רוב בשר, ובכל אופן הוא מת! אין זו קושיא, כי שם היתה 'זיקנה' של עלי (עלי היה בן 98 שנה).

< **אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יוחנן**: אם מישהו קרע בן אדם כדג, האדם מטמא באהל, אפילו שהוא עדיין מפרפר. וביאר רב שמואל בר יצחק שמדובר באופן שקרע אותו מגבו (ולא מבטנו).

הגמרא עוברת למצבים שבהמה נעשית 'נבלה' בחיים:

< **אמר שמואל - עשאה גיסטרא נבלה**: חתך את הבהמה לרוחבה לשני חלקים (כגון מהשדרה עד החלל), היא נעשית 'נבלה'.

< **א"ר אלעזר - ניטל הירך וחלל שלה (ניכר) נבלה**: אם נחתכה רגל הבהמה מגוף הבהמה ונעשה חלל במקום שהרגל היתה מחוברת שם, הבהמה נהייתה 'נבלה' אפילו שהיא עדיין לא מתה. שאלה: **היכי דמי חלל שלה (ניכר)? תשובה**: **אמר רבא כל שרבוצה ונראית חסרה**: כשהיא רובצת על רגליה, ורואים חיסרון בגוף שלה, זהו סימן שהחלל ניכר.

הגמרא עוברת לשמונה שרצים:

תנן התם. הותזו ראשיהן, אע"פ שמפרכסין, טמאים. כזנב הלטאה שמפרכסת:
 כמו זנב לטאה שלאחר שחותכים אותו מגופה הוא ממשיך לפרכס.

הגמרא מבארת: מאי 'הותזו'? ריש לקיש אמר הותזו ממש, ר' אסי אמר רבי מני כהבדלת עולת העוף.

אמר ליה ר' ירמיה לרבי אסי: האם אתה מתכוון לומר כהבדלת עולת העוף לדעת רבנן הסוברים שצריך לחתוך אותו לגמרי, ואם כן אין מחלוקת בינך לריש לקיש, כי לפי שניכם 'הותזו ראשיהן' הכוונה שנחתכו לגמרי. או שכוונתך לומר כהבדלת עולת העוף לדעת רב"ש שחותך רק את רוב סימנים, ואם כן אתה חולק על ר"ל וסובר שאם נחתך רוב הראש של שמונה שרצים הם כבר מטמאים.

אמר ליה - כהבדלת עולת העוף לר"א בר"ש, ופליגינן.

איכא דאמרי: יש אומרים שרבי אסי אמר את דעתו במפורש כנ"ל, ורבי ירמיה לא היה צריך לשאול אותו שיסביר את דבריו.

*

הגמרא מביאה את מחלוקת רבנן ורב"ש שהוזכרה למעלה:

מאי רבנן ומאי רבי אלעזר בר"ש? דתניא וכו': יש שלוש דעות במליקת חטאת העוף. הדעה הראשונה היא דעת רבנן. נאמר בעולת העוף של קרבן עולה ויורד "ואת השני יעשה עולה כמשפט". מה הכוונה "כמשפט"? כמשפט 'חטאת בהמה'. והיינו משום שבקרבן 'עולה ויורד' העשיר מביא חטאת בהמה, והעני מביא במקומה חטאת העוף ועולת העוף. אם כן העולת העוף הזו באה במקום חטאת בהמה. והתורה מלמדת שהדינים של עולת העוף שווים לחטאת בהמה. (ולהלן יתבאר אילו דינים).

רבנן שואלים: אתה אומר 'כמשפט חטאת בהמה', או אינו אלא כמשפט חטאת העוף? והיינו שמליקת עולת העוף תהיה כמליקת חטאת העוף בלא להבדיל את הסימנים (כלומר לא לחתוך אותם לגמרי). **ומשיבים: כשהוא אומר "והקריבו" חלק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף:** נאמר בעולת העוף "והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו". היה צריך להיות כתוב "והקריבו", ומכך שכתוב "והקריבו" בלשון מיעוט והיינו שרק אותו צריך להקריב כך ולא עוף אחר, אנו לומדים שמליקת

עולת העוף חלוקה ממליקת חטאת העוף. ובהכרח שהחילוק הוא, שמליקת עולת העוף נעשית בהבדלה שלא כמו חטאת העוף שמולק ולא מבדיל.

ומה אני מקיים כמשפט? כמשפט חטאת בהמה. וכו': ואם כן מה אנחנו נלמד מ"כמשפט" שנאמר בעולת העוף? תשובה - כמשפט חטאת בהמה. והיינו כמו שחטאת בהמה אינה באה אלא מן 'החולין' ולא קונים אותה מכסף של מעשר שני, וכן היא קריבה רק ביום ולא בלילה, וכן הכהן מקריב אותה בידו הימנית. כך גם עולת העוף.

רבנן שואלים: אי מה להלן ברוב שנים אף כאן ברוב שנים? אך אם כן גם נלמד מחטאת בהמה ששחיטתה ברוב שני סימנים, לעולת העוף שמליקתה תהיה רק ברוב שני סימנים בלי לחתוך אותם לגמרי. ומשיבים: תלמוד לומר "ומלק והקטיר" וכו': נאמר בעולת העוף "ומלק את ראשו, והקטיר המזבחה, ונמצה דמו על קיר המזבח". והרי לא יתכן למצות את הדם לאחר שכבר הוקטר העוף! אלא הפסוק כתוב שלא כסדרו, וזאת כדי ללמד שהמליקה צריכה להיות כמו ההקטרה. והיינו כמו שההקטרה נעשית כשהראש בפני עצמו והגוף בפני עצמו, כך גם המליקה נעשית בחיתוך לגמרי עד שהראש עומד בעצמו והגוף עומד בפני עצמו. עד כאן דעת רבנן.

רבי ישמעאל אומר: "כמשפט" שנאמר בעולת העוף בא ללמד 'כמשפט חטאת העוף' הכתובה בסמוך לעולת העוף. והיינו כמו שמליקת חטאת העוף נעשית 'ממול עורף' כלומר מתחת לעורף, כך גם מליקת עולת העוף נעשית 'ממול עורף'.

ר' ישמעאל שואל: אי מה להלן מולק ואינו מבדיל בסימן אחד, אף כאן מולק ואינו מבדיל בסימן אחד: אם כן גם נלמד מחטאת העוף, שכמו שמליקתה נעשית רק בסימן אחד ואינו מבדיל את הראש מהגוף, גם מליקת עולת העוף תיעשה בסימן אחד בלא הבדלה. ומשיב: תלמוד לומר "והקריבו": נאמר בעולת העוף "והקריבו" כנ"ל, ללמד שהיא חלוקה מחטאת העוף במליקתה כנ"ל. וגם רבי ישמעאל נסמך על ההיקש של "ומלק והקטיר" (שאמרו רבנן), ללמד שכמו שההקטרה נעשית כשהראש לבד והגוף לבד כך גם המליקה.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: "כמשפט" שנאמר בעולת העוף בא ללמד שצריך למלוך אותה 'כמשפט חטאת העוף'. כמו שבחטאת העוף לאחר המליקה הכהן אחוז בראש ובגוף ומזה את הדם על המזבח, כך גם במליקת העוף.

הגמרא עוצרת ומבארת: מאי קאמר? הכי קאמר וכו': כוונת ראב"ש לומר כמו שבחטאת העוף 'כשהוא אחוז הראש בגוף מזה' כלומר הכהן מזה מהעוף כשהראש מחובר לגוף, כי הוא לא מפריד אותם לגמרי במליקה. כך גם במליקת עולת העוף הוא לא מפריד את הראש לגמרי מהגוף, ומזה את הדם כשהם מחוברים.

רבי אלעזר בר"ש שואל: אי מה להלן בסימן אחד אף כאן בסימן אחד: אם כן נלמד מחטאת העוף שכמו שמליקתה נעשית רק בסימן אחד בלבד, גם מליקת עולת העוף תיעשה רק בסימן אחד ולא בשני סימנים. ומשיב: ת"ל והקריבו: כנ"ל שנאמר בעולת העוף "והקריבו" ללמד שהיא חלוקה מחטאת העוף. אמנם החילוק הוא שבחטאת העוף מולק רק סימן אחד, ואילו בעולת העוף מולק רוב שני סימנים (אבל לא מולק לגמרי כי צריך להשאיר את הראש מחובר לגוף).